



Woord vooraf

In 2025 heeft Het Natuurhistorisch weer kunnen bouwen. Bouwen aan de toekomst van de organisatie, aan mooie programma's, aan samenwerkingen, aan de natuur in de stad én aan het toevoegen van natuur bij wat er in stad werd gebouwd.

Het museum heeft in 2025 met de diverse programmering en bijzondere tentoonstellingen bijna 75.000 mensen bereikt. Hiervoor kwamen 67.434 bezoekers naar het museum. Daarnaast bereikten we ook nog eens 7.302 mensen met activiteiten buiten de muren. Er openden vijf verschillende tentoonstellingen, er werden museumlessen aan 180 onderwijsgroepen gegeven en voor het publiek werden nog eens 165 andere activiteiten (lezingen, workshops, onderzoeken, spreekuren) georganiseerd. Er verschenen 66 publicaties over onderzoek aan de collectie, de collectie speelde een rol in 355 wetenschappelijke publicaties. Via de afdeling Bureau Stadsnatuur voerden we 223 projecten uit voor 70 opdrachtgevers.

In februari vond een directiewisseling plaats en trad Meike Moors aan als nieuwe directeur van Het Natuurhistorisch nadat Kees Moeliker legde zijn directie-taken neer. Veel dank gaat uit naar de wijze waarop Kees Moeliker sinds 2015 op authentieke en innemende wijze invulling heeft gegeven aan zijn directeurschap. Achter de schermen is verder gebouwd aan een weerbare en gezonde organisatie. Mede dankzij de bijdrage uit het cultuurplan 2025-2028. We stelden een nieuw functiehuis vast, bereidden de overstap naar de Museum cao én een overstap naar een nieuw governance model voor. Beide zijn geëffectueerd per 1 januari 2026. Financieel sluiten we het jaar gezond af. Hiermee kan Het Natuurhistorisch weer verder bouwen aan haar toekomst met impactvolle programma's en een gezondere organisatie.

In 2025 hebben we opnieuw gebouwd aan onze verbindingen met de stad: onze tentoonstelling Stippen, Strepen & Spiralen sloot aan op Iris van Herpen in de Kunsthall, we maakten een kleine tentoonstelling in Jeugdtheater Hofplein en 'onze' Wolf was te zien in de Centrale Bibliotheek. Daarnaast organiseerden we de Doggerland Lecture met Prof Baroness Kathy Willis over de effecten van natuur op gezondheid en de daarop aansluitende Kennisdialoog en in 2025 organiseerden we samen met Gemeente Rotterdam en Provincie Zuid-Holland het Symposium Stadsnatuur, waarbij heel veel bezoekers kennis uitwisselden en nieuwe verbindingen ontstonden. Afgelopen jaar deden we ook een toevoeging van een videotour in gebarentaal voor bezoekers met een auditieve beperking. De beweging Nationaal Park Rotterdam waarbij ons museum nauw betrokken is, verbond zich in 2025 met nog meer Rotterdamse organisaties, waaronder de Gemeente Rotterdam.

Ook in 2025 hebben we opnieuw morele en financiële steun ervaren van onze subsidiënt, fondsen, partners en vrienden, die voor ons als organisatie essentieel zijn en zeer gewaardeerd worden. Net als de vele partijen voor wie Bureau Stadsnatuur opdrachten heeft kunnen uitvoeren. Wij bedanken hen daarvoor. Zij zijn onmisbaar in ons werk en met hun steun kunnen we innoveren, onderzoeken, programma's ontwikkelen en nieuwe doelgroepen bereiken.

Onze dank gaat ook uit naar het veerkrachtige team van medewerkers en vrijwilligers dat zich met hart en ziel inzet voor het museum, voor de stad en haar inwoners. Dankzij hen is Het Natuurhistorisch doodleuk en springlevend!

Bestuur en directie Het Natuurhistorisch



Tentoonstellingen

Naast permanente tentoonstellingen zijn er jaarlijks verschillende tijdelijke tentoonstellingen te zien

Tijdelijke tentoonstellingen

Natuur(onderwerpen) in verleden, heden, toekomst - samen met partners

Stippen, Strepen & Spiralen – vormen en patronen in de natuur (18 oktober tot heden)

Overal om ons heen zijn ze te vinden: stippen, strepen, spiralen, golven en andere bijzondere vormen en structuren. Zeker in de natuur! Al eeuwenlang laten we ons er door inspireren. Je ziet ze in modecollecties, in gebouwen en in de nieuwste technologie. In de tentoonstelling ontdek je dat deze wonderschone patronen, vormen en kleuren bij dieren en planten de functie hebben om te verleiden, te overleven, te beschermen of indruk te maken. Deze tentoonstelling opende gelijktijdig met *Iris van Herpen - Sculpting the Senses* bij Kunsthal Rotterdam.

Passie voor vogels - over vroege vogelaars, vindingrijkheid en veldonderzoek (in 2024 geopend en te zien t/m 28 september 2025)

Natuur, kunst en wetenschap

Bouwplannen voor het leven– 3D modellen van Mieke Roth (29 maart t/m 31 augustus)

Mieke Roth maakt de fascinerende wereld van de dierlijke anatomie op een prachtige manier inzichtelijk. Haar 3D modellen ogen als kunstwerken, maar zijn stuk voor stuk wetenschappelijk correct. Als je eenmaal weet hoe je moet kijken, herken je in elk model de levensfuncties die het dier heeft ontwikkeld voor onder meer ademen, voedsel verteren, voortbewegen en voortplanten.

Wij, beren – eindelijk ons echte verhaal (1 juni t/m 30 november)

Kunstenaar Marieke ten Berge en schrijver Lotte Stegeman delen een grote liefde voor beren. Marieke komt al jaren regelmatig ijsberen tegen op Spitsbergen. Lotte bestudeerde bruine beren in Alaska. Samen maakten ze een wonderlijk, humoristisch non-fictie boek dat je blik op de acht beren voorgoed verandert. Een selectie van Mariekes illustraties was tijdens deze expositie in het museum te bekijken.

Let the insects sing to the energy – werken van Mariëlle Videler (21 september t/m 11 januari 2026)

Als deel van haar project *Reconstructing the Senses* verbeeldde Mariëlle Videler, na *365 BIRDS* en *365 PLANTS*, elke dag een insect. Gedurende het hele proces keek ze niet naar het dier, maar kwam tot het beeld vanuit haar intuïtie en fysiek opgeslagen kennis. Speciaal voor Het Natuurhistorisch maakte Mariëlle Videler een selectie uit haar werk *365 INSECTS*. Aan lange gescharnierde armen staken diepzwarte insecten op kwetsbare vellen de ruimte in. Groter dan levensgroot waren antennes, dunne pootjes, haartjes, structuren en doorschijnende vleugels te herkennen.

KASSIEWIJLE – tekeningen en poëzie van Sue Wiggers en Marijke Boon (13 december tot heden)

Installatie KASSIEWIJLE combineert beeldende kunst en poëzie op een ingetogen manier. Tien oliepastelkrijttekeningen van vogels door Sue Wiggers vormen de kern van het werk. Elk beeld wordt vergezeld door een kort gedicht, geschreven en ingesproken door Marijke Boon. De gedichten zijn via koptelefoons te beluisteren, waardoor beeld en woord één geheel vormen.

Metamorfose: poëzie van de verandering – boekillustraties van Merlijne Marell (in 2024 geopend en te zien t/m 16 maart 2025)

De Nestbouwers: Thuisje, Boompje, Beestje (in 2024 geopend en te zien t/m 4 mei 2025)

Tentoonstellingen op locatie

Stadsdieren in Jeugdtheater Hofplein (te zien van 14 februari t/m 23 maart 2025)

Speciaal voor de familievoorstelling 'De briljante Bospoldervos', die ging over verbinding en de verhouding tussen mens en natuur, was er een kleine tentoonstelling met de briljante vos en zijn bijzondere vrienden (ekster, kraai, mol, egel, etc.) 5 weken in het theater te zien. Bij twee voorstellingen was er een interactief nagesprek met een van onze ecologen.

(Semi) permanente tentoonstellingen

In de permanente tentoonstellingen van het museum staat de collectie centraal. Er waren in 2025 in het museum acht tentoonstellingen te bezoeken, namelijk:

- *Bewaren Natuurlijk (hoe en waarom natuurhistorische collecties bewaard worden)*
- *Biodiversiteit (soortenrijkdom)*
- *Dode Dieren met een Verhaal*
- *Kabinet Van Deinse*
- *Oerwalvissen – fossiele schatten uit de Westerschelde en de grootste muil ooit*
- *Opgeraapt Opgevestigd Uitgehakt (fossielen uit Nederlandse bodem)*
- *Ramon – het skelet van een Rotterdamse olifant*
- *Nationaal Park Rotterdam - werken aan een havenstad vol natuur**

*In de tentoonstelling Nationaal Park Rotterdam is een grote wisselwand die in samenwerking met Gemeente Rotterdam wordt ingericht. Het omvangrijke drieluik 'Waar wachten we nog op?', gemaakt door Maike van Stiphout werd in 2025 opgevolgd door een metersgroot paneel 'Biodiversiteit en groen in Rotterdam'. Op het paneel worden diverse projecten en gidssoorten van Rotterdam uitgelicht en kunnen bezoekers folders met meer informatie meenemen en ontdekken hoe Rotterdam zich inzet om de stad groener en gezonder te maken.

Digitale presentaties

'Expeditie Online' werd in 2025 uitgebreid met de expeditie 'De wereld van walvissen' over verschillende soorten walvissen, hun evolutie en het belang van walvissen, steeds refererend aan onze collectiestukken. Het product is kosteloos beschikbaar via de museumwebsite en wordt komende jaren verder aangevuld om publiek over diverse onderwerpen verdieping te bieden aan de hand van de collectie. Daarnaast werd de route 'Rotterdamse Stadsnatuur', waarmee bezoekers een wandeling met informatie over stadsnatuur kunnen lopen op hun weg tussen Rotterdam Centraal en Het Natuurhistorisch, opgefrist en ondergebracht bij het platform Roods. In de tentoonstelling Nationaal Park Rotterdam staat een scherm met natuurwaarnemingen uit de stad, in samenwerking met het platform waarneming.nl. Ook ontwikkelde het museum de audio- en videotours door, zie verderop in het verslag. Al deze activiteiten zijn gratis voor de gebruikers.

Publieksactiviteiten

Via een uitgebreid programma van publieksactiviteiten ontdekken bezoekers hoe bijzonder en belangrijk de natuur, biodiversiteit en een biodiverse stad zijn. Dit bestaat uit lezingen, excursies, rondleidingen, workshops, onderzoek, verhalen en andere activiteiten. Hiermee biedt het museum een opvallende en soms relativerende kijk op de veelzijdige en altijd verbazingwekkende (stads)natuur. Voor deze activiteiten werd samengewerkt met uiteenlopende partners en sloot het museum ook aan bij landelijke of regionale evenementen en campagnes. In 2025 hebben 7813 personen deelgenomen aan 165 activiteiten (presentaties) waarvan 78 activiteiten nieuw ontwikkeld zijn (producties); 47 van deze activiteiten vonden buiten de museummuren plaats.

De *Museumnacht010* stond bij Het Natuurhistorisch in het teken van vogels kijken, aansluitend bij de tentoonstelling 'Passie voor vogels'. In de speedcursus ontdekten bezoekers hoe je al die zingende verschillende vogelsoorten onderscheidt. Ze konden luisteren naar anekdotes over het wilde leven van Rotterdam en pronken met nieuwe vogelkennis bij de Bird Bingo. Tijdens de *Nationale Museumweek* was er een voorbereidingsdag waarbij de bezoekers met eigen ogen konden zien hoe een dier geschikt gemaakt wordt voor het museum.

Tijdens de week van de *Biodiversiteit* en de *Rotterdamse Parkenmaand* organiseerde Het Natuurhistorisch opnieuw BioBlitz010. Publiek telde binnen 24 uur 1200 soorten binnen de Rotterdamse gemeentegrenzen en kon deelnemen aan verschillende activiteiten van Het Natuurhistorisch en andere organisaties, waaronder een trekvogeltelling in Hoek van Holland, een vleermuizenexcursie in Spangen, een paddenstoelentocht in het Kralingse Bos, een beverexcursie in Hoogvliet en verschillende excursies van partners Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de Urbanisten, Viridis, Thomas More Hogeschool, KNNV Rotterdam, Nieuwe Instituut, Werkgroep

Citizen Science Wateronderzoek Rotterdam, Natuurstad, Tuinderij De Stadsboerin, Groene Hub, IVN, Stichting Anemoon, Gemeente Rotterdam en diverse ecologen.

Tijdens de *Nationale Vogelweek* was er in Het Natuurhistorisch een speciale rondleiding in de tentoonstelling *Passie voor vogels*. Op *Wereld Oceaan Dag* gaf Willemijn Velseboer een familielezing en proefjes over het belang van oceanen. Tijdens de *Poëzieweek* was er een rijmworkshop voor (jong)volwassenen.

De zomervakantie stond met workshops, lezingen en een speurtocht in het teken van fossielen. Met het *Rotterdamse Vakantiepaspoort* werd de speurtocht inclusief entree gratis aan kinderen aangeboden. De speurtocht werd door 2426 kinderen met en zonder pas gedaan. Ook in het najaar was er aandacht voor fossielen. O.a. tijdens de *Maand van de Geschiedenis* (thema Natuurlijk) was er een lezing over de uitgestorven reuzenkopbever en was het Oerbeesten Lab op locatie in LantarenVenster, een samenwerking in het kader van de verschenen animatiefilm *Mary Anning*.

In het *Weekend van de Wetenschap* onderzochten we met een groep kinderen het waterleven van het Museumpark. De *Museumpark Vriendendag* was er voor Vrienden van Het Natuurhistorisch, Kunsthal, Depot Boijmans, Nieuwe Instituut, Chabot Museum en Huis Sonneveld, waarbij alle instellingen activiteiten organiseerden rond het thema 'het Rotterdamse Jaar van de Vrouw'. In de *Kinderboekenweek* gaf auteur Lotte Stegeman een lezing over het boek 'Wij, beren'. Tijdens de *Brain Awareness Week* waren er in het museum diverse lezingen en workshops over hersenen en hersenonderzoek i.s.m. Erasmus University College en Erasmus MC.

Voor jong en oud was er elke zaterdag een inlooprondleiding, waarbij verschillende rondleiders op eigen wijze vertellen over collectiestukken. Regelmatig stonden onze publieksbegeleiders in het museum met de collectiekar, ontdekkisten en als vraagbaak. Op deze manier worden bezoekers op een laagdrempelige manier voorzien van leuke weetjes. Voor volwassenen is de audiotour *Biodiversiteit en evolutie* altijd beschikbaar voor extra verdieping bij collectiestukken. Voor kinderen is er een versie met een quiz. Verder waren er kinderrondleidingen en voorleesochtenden voor de allerkleinsten, gaf Marcel Haenen een familielezing over pinguïns, was er een interactieve lancering van het kinderboek 'Wat eet jij nou?' en konden kinderen en volwassenen tijdens een workshop hun eigen rariteitenkabinetje maken met kunstenaar Ab Bol, een stop-motion vogelfilm maken en met Carla Feijen geometrische vormen vouwen. In samenwerking met kunstenaars Maarten Bel en Niek Hilkmann waren er op *Wereldrattendag* diverse activiteiten zoals een rattenquiz en een mini-excursie. In samenwerking met de KNNV werden maandelijks Natuurcafés georganiseerd: lezingen van experts rond verschillende thema's: stadstuinen, vogelnamen, braakballen, libellen, fossielen, nachtvlinders en waterbeestjes.

In 2025 konden twee soorten 'kinderfeestjes' geboekt worden: een feestje voor kinderen die niet kunnen lezen en schrijven (4-6 jaar) en een feestje voor oudere kinderen (7+). In totaal vierden 18 kinderen hun feestje in het museum, waarvoor ze samen 122 kinderen uitnodigden. Doorlopend waren de speurtochten 'Huid, snuit en bot' (4-6 jaar) en 'Achter de schermen' (vanaf 7 jaar) verkrijgbaar. Samen met vakantiespeurtochten (excl. zomervakantie) werden in totaal 1639 speurtochten afgenomen.

Activiteiten en faciliteiten voor speciale doelgroepen

Dit verslagjaar werd aan de inclusieve audiotour *Biodiversiteit en evolutie* een videotour in gebarentaal toegevoegd, zowel aan de versie voor volwassenen als voor kinderen. Hiermee is de audiotour, die al geschikt was voor bezoekers met een visuele beperking, nu ook beschikbaar voor bezoekers met een auditieve beperking. In samenwerking met Toegankelijk Museum is gestart met het project *Erfgoed aan Tafel*. Dit tweejarige project is opgezet om museumdocenten te trainen die vervolgens met een belevenistafel op bezoek gaan bij ouderen met dementie in Rotterdam. De kunstdocenten gaan hierbij met de ouderen in gesprek over het erfgoed dat via de belevenistafel aangeboden wordt. Er zijn foto's en verhalen voor de tafel aangeleverd en er zijn drie kunstdocenten getraind die verbonden zijn aan Het Natuurhistorisch. Zij zullen in 2026 met de tafel op pad gaan. Verder werden dit verslagjaar 3 prikkelarme openstellingen georganiseerd voor bezoekers voor wie een museumbezoek tijdens reguliere openingstijden niet mogelijk is door de vele prikkels. Op 2 momenten was er een rondleiding in gebarentaal door een dove museumgids, geschikt voor zowel mensen die doof of slechthorend zijn, als voor horende mensen. Ook was er 2 keer de rondleiding *Ongezien*, voor mensen met een visuele beperking, en 2 keer een dementievriendelijke rondleiding voor bezoekers met dementie en hun begeleiders.

Museumlessen en cultuuronderwijs

Voor met name het primair en voortgezet onderwijs heeft Het Natuurhistorisch een gedifferentieerd aanbod aan museumlessen en speciale rondleidingen. Hierin worden theoretische concepten uit de natuur en biologie in een begrijpelijke context geplaatst, waarbij leerlingen uitgedaagd worden tot onderzoekend leren en reflectie. Leerlingen werken met echte collectiestukken. De inhoud past bij hun belevingswereld en is gericht op de kerndoelen van het natuuronderwijs en de verschillende biologiemethoden, met raakvlakken op het gebied van aardrijkskunde, taal, rekenen en kunst. Er is een speciaal ingericht Museumlokaal, waar leerlingen - omgeven door collectiestukken - de les beginnen, waarna het hele museum en vrijwel alle tentoonstellingszalen het 'leerveld' vormen. In totaal hebben 4616 leerlingen in 2025 het museum in schoolverband bezocht. Het totaal aantal bezoeken in schoolverband is 5480, dat getal is inclusief bijvoorbeeld de begeleiders van de leerlingen en bso kinderen.

Er werden in 2025 maar liefst 148 museumlessen gegeven aan basisschoolklassen, waarmee we 2789 leerlingen bereikten. Zij hebben daarmee het natuuronderwijs wat zij krijgen op school verrijkt met kennis over onder andere stadsnatuur, biodiversiteit en hun eigen omgeving. Van het voortgezet onderwijs zijn er 59 groepen naar het museum gekomen voor een museumles, rondleiding of zelfstandig bezoek. Hiermee hebben 1013 leerlingen een bezoek aan het museum gebracht. Het MBO, HBO en WO weten het museum te vinden vanuit opleidingen als toegepaste biologie, lerarenopleiding biologie, visual and graphic design, wetenschapscommunicatie, geneeskunde en het startcollege voor anderstaligen. De studenten komen in groepsverband maar ook via een zelfstandig bezoek. Er kwamen 1670 studenten zelfstandig naar het museum met een studentenkaart. Acht groepen vanuit het hoger onderwijs kwamen voor een rondleiding of andere activiteit.

Voor het basisonderwijs bestond het aanbod uit 7 eigen museumlessen voor diverse niveaus, twee museumlessen vanuit een samenwerking met SKVR en een museumles in samenwerking met het Wetenschapsknooppunt. Het aanbod voor het voortgezet onderwijs bestond uit acht verschillende museumlessen en rondleidingen. Samenwerkingsrelaties met JINC, BIKKL en Stichting Werken als een Paard zijn voortgezet. Hierbij bieden we kinderen (primair onderwijs) en jongeren (12-19 jaar) de kans onze werkvloer te leren kennen. Zo krijgen zij inzicht in ons vakgebied en verkennen de arbeidsmarkt. Daarbij werken we met museumlessen op maat. Ook via het jeugdeducatiefonds kwam er tijdens de Wereldhavendagen een klas naar het museum voor een speciaal programma. Het Natuurhistorisch was in 2025 wederom aangesloten bij Buzz010, waardoor basisschoolleerlingen voordeliger met de bus naar het museum kunnen. Daarnaast heeft de taalactiviteit voor volwassenen die de Nederlandse taal leren doorlopend aandacht, evenals het aanbod voor speciaal onderwijs, waarbij klassen in overleg met de docenten een programma op maat aangeboden krijgen. Er waren ook 6 scholen die het museum juist de klas in brachten door enkele dieren uit de educatieve collectie tijdens een (project)periode van het museum te lenen. Naar schatting zijn daarmee nog eens 150 leerlingen bereikt.

Symposia, netwerken, kennisdeling en samenwerking

Als wetenschapsmuseum delen we onze eigen kennis en die van de sector graag en veelvuldig. Door de conservator of door de ecologen van Bureau Stadsnatuur. Elke maand was er een Natuurspreekuur in het museum, waarbij de conservator bezoekers ontving met hun natuurvondsten en -vragen en hielp bij determinatie en het vinden van een antwoord. Ook werden diverse lezingen gegeven op onderwijsinstellingen, kennisorganisaties en werkgroepen met citizen scientists. Hogeschool Rotterdam, Erasmus University College (inclusief gastlessen, een excursie en een workshop), verschillende afdelingen van KNNV en IVN, NIVON Rotterdam, Universiteit Leiden, de Academie voor Bouwkunst in zowel Amsterdam als Rotterdam, en de vereniging van afgestudeerden van Larenstein. Bureau Stadsnatuur nam ook dit jaar actief deel aan het Zuid-Hollands Ecologen Netwerk en de Werkgroep Stedelijke Ecologie. Eind 2025 werd over Nationaal Park Rotterdam een workshop verzorgd op de landelijke Manifestatie Natuurinclusief. Ecologen verzorgden daarnaast rondleidingen binnen en buiten het museum, om enthousiasme voor de stadsnatuur over te dragen aan een breed publiek.

Op 11 april organiseerden we in samenwerking met Platform Biodiversiteit 010, Gemeente Rotterdam en Provincie Noord-Holland het goed bezochte *Symposium Stadsnatuur* om kennis te delen en biodiversiteit in de stad te versterken. Voor professionals, groene stadsbewoners en geïnteresseerden uit heel Nederland. Bureau Stadsnatuur organiseerde een *Mini-symposium over effectieve bestrijdingsmethoden Aziatische duizendknopen in de Rotterdamse haven* voor geïnteresseerde professionals op 17 april 2025 in samenwerking met Havenbedrijf

Rotterdam, Ingenieursbureau Iv en de WUR. In samenwerking met The British Council, KNAW, De Volkskrant organiseerden we de 11^e Doggerland Lecture die werd gegeven door Prof Barones Kathy Willis CBE waarin ze de talloze gezondheidsvoordelen onderzocht die de natuur in onze omgeving biedt, zowel voor individuen als voor de samenleving. Met bijdragen van Codarts Rotterdam | University of the Arts Rotterdam, de Britse ambassadeur Chris Rampling en Constant Swinkels (Radboud Universiteit). Samen organiseerden we op 18 september een Kennisdialoog over natuur in de stad en de preventieve werking van natuur op gezondheid, met vertegenwoordigers van verschillende universiteiten, Erasmus MC, vertegenwoordigers van de Gemeente Rotterdam en enkele kunstenaars.

Interconnectiviteit

Als het groene hart in het culturele ecosysteem zijn we verbonden met vele partijen in de stad, dwars door beleidsterreinen heen. Het Natuurhistorisch verbindt cultuur, natuur, wetenschap, educatie en kunst. We werken met vele organisaties samen en doen projecten met organisaties en makers van vele achtergronden en terreinen.

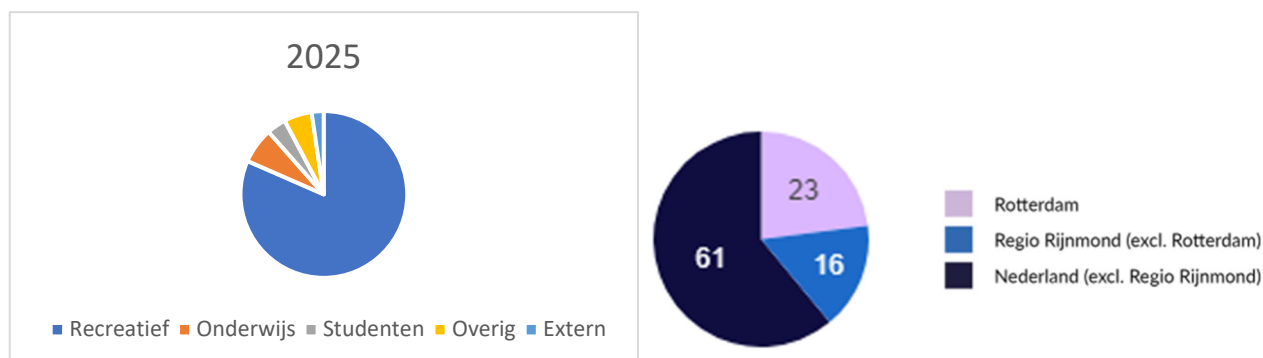
Het Natuurhistorisch deelt natuurkennis met iedereen die dat wil, inclusief en toegankelijk. Binnen en buiten de muren van het museum, met bezoekers, in de wijken, met natuurliefhebbers, schoolgroepen, studenten, ondernemers, gemeenten, ons Rotterdamse Havenbedrijf, wetenschappers, verzamelaars, kunstenaars enz. Rotterdammers worden betrokken bij vraagstukken rondom natuur in hun eigen stad, biodiversiteitsherstel en klimaatverandering. We dragen actief bij aan de stedelijke agenda. Bijvoorbeeld via de tentoonstelling Nationaal Park Rotterdam die partijen en inwoners als één beweging verbindt.

Als museum vinden we het essentieel om iets terug te geven aan de samenleving. De kennis die we opdoen delen we graag. Daarom bieden we kosteloos advies aan burgers – via het Natuurspreekuur, e-mail, telefoon en aan de balie – en ondersteunen we overheden, bijvoorbeeld door mee te denken over stadsecologie met de Gemeente Rotterdam, over beleidsvorming rond stedelijke natuur op ministerieel niveau en door deelname aan het stadsecologenetwerk van de Provincie Zuid-Holland. Ook scholieren, studenten en kunstenaars weten ons te vinden.

We dragen bij aan kennisverspreiding zoals in de paragraaf hierboven beschreven en In Rotterdam zijn we als trekker actief binnen het Groen010-netwerk, waar we met diverse groene organisaties kennis en ervaring uitwisselen. Zo blijft onze expertise niet binnen de museummuren, maar verrijkt zij de stad en haar inwoners. Dat doen we ook via Nationaal Park Rotterdam, waarin partijen samenwerken om de stad te vergroenen met als einddoel uitverkozen te worden tot een internationaal erkende National Park City. Of via Publieksplatform Biodiversiteit Rotterdam waarin partijen zoals Diergaarde Blijdorp, Botanische Tuin Afrikaanderwijk, Trompenburg Tuinen & Arboretum, Erasmus University College en Het Natuurhistorisch samen en zelfstandig activiteiten over (en in de) biodiversiteit in de stad organiseren, om zo bij te dragen aan draagvlak voor aandacht voor de natuur.

Publieksbereik

In 2025 ontving het Natuurhistorisch 67.434 bezoekers. Dat is minder dan het begrote aantal maar vrijwel gelijk aan het aantal van 2024. Tot en met juni liepen de aantallen 20% achter op 2024, in het tweede half jaar liepen we dit gelukkig weer in. Het overgrote deel van de bezoekers komt in hun vrije tijd (recreatief). Van deze groep komt het overgrote deel uit Nederland. 12% komt uit het buitenland, waarvan de meeste uit België (25%), Duitsland (13%) en Groot-Brittannië (10%). Van de Nederlandse bezoekers komt 39% uit de regio.



Van deze bezoekers maken er 11.781 gebruik van een gratis bezoek. Bijvoorbeeld via gratis woensdagmiddag.

Buiten de muren van het museum is Het Natuurhistorisch ook actief. In 2025 hebben we met de activiteiten en tentoonstellingen op locatie nog eens 7.302 personen bereikt (excl. het bereik via bruiklenen en het raadplegen van de collectie-data).

Uit de analyse van (Publieksanalyse met het Culturele Doelgroepenmodel, door Rotterdam Festivals) van de recreatieve bezoeker blijkt dat Het Natuurhistorisch een brede mix van bezoekers heeft. Voor een toelichting op de verschillende categorieën verwijzen we naar de website van het Culturele Doelgroepenmodel. Uit iedere categorie ontvangt het museum bezoekers. De Nieuwsgierige Toekomstgrijpers zijn in omvang het kleinst. De grootste groep wordt gevormd door de Culturele Alleseters en de Klassieke Cultuurliefhebbers (samen ongeveer 30% van de bezoekers).

Kijken we naar Rotterdam dan ontvangt Het Natuurhistorisch meer Weelderige Cultuurminnaars, Kindrijke Cultuurvreter, Actieve Vermaakvangers, Klassieke Cultuurliefhebbers, Culturele Alleseters en Bruisende Buitenwijkers dan er procentueel aanwezig zijn in Rotterdam. Kortom: voor hen is het aanbod van Natuurhistorisch Museum Rotterdam bovengemiddeld aantrekkelijk. Vergeleken met het publiek van alle musea in Rotterdam zien we onder de bezoekers van Het Natuurhistorisch meer van Proevende Buitenwijkers, Actieve Vermaakvangers, Klassieke Cultuurliefhebbers, Kindrijke Cultuurvreter en Weelderige Cultuurminnaars.

Vergeleken met 2024 zien we een toename van de Weelderige Cultuurminnaars, Klassieke Cultuurliefhebbers, Actieve Vermaakvangers en Proevende Buitenwijkers. De Kindrijke Cultuurvreter en Culturele Alleseters zijn ongeveer gelijk gebleven. De Startende Cultuurspeurders, Flanerende Plezierzoekers en Nieuwsgierige Toekomstgrijpers zijn licht afgenomen ten opzichte van 2024.

Het museum weet een goede combinatie te bereiken van publiek mét en zonder kinderen. Van jonge stedelingen (Culturele Alleseters, <60 jaar, veelal 25-30 jaar), Weelderige Cultuurminnaars en Proevende Buitenwijkers (45-70 jaar, met kinderen > 12 jaar) Klassieke Cultuurminnaars (> 55 jaar) tot Kindrijke Cultuurvreter en Actieve Vermaakvangers (jonge gezinnen met kinderen tot 12 jaar). Hiermee biedt het museum een goed aanbod voor alle leeftijden. De Flanerende Plezierzoekers, Nieuwsgierige Toekomstgrijpers, Startende Cultuurspeurders en Lokale Vrijtijdsgenietters hebben over het algemeen niet zoveel te besteden. We blijven ernaar streven (voor hen) de toegang tot het museum financieel zo laagdrempelig mogelijk te houden, via gratis openstellingen en vrijkaarten. Via samenwerkingen zijn we ook in enkele wijken van Rotterdam zichtbaar en met activiteiten aanwezig.

Communicatie

We verbinden ons met ons publiek via verschillende kanalen. In de communicatie is er een centrale rol voor de website van het museum en van Bureau Stadsnatuur. De social media kanalen werden gedurende het jaar actief ingezet voor het delen van wetenswaardigheden, nieuws, tentoonstellingen en activiteiten. Op met name Instagram en LinkedIn (zowel een museum als Bureau Stadsnatuur) is er het afgelopen jaar een groei doorgemaakt in zowel volgers als engagement (peildatum 6 januari 2026). Bluesky is beperkt (nu 167 volgers) ingezet ter vervanging van het X-account dat niet meer actief is. De nieuwsbrief van het museum verscheen in 2025 zes keer.

	2025	2024	Index		Volgers	2025	2024	Index
Websitebezoekers	125.000	100.000	125		LinkedIn	2205	1795	122
Websiteviews	425.000	400.000	106		Instagram	5336	4281	125
Nieuwsbrief-abo's	1150	1078	106		Facebook	4375	4191	104

In 2025 werd voor de programma's in de vakanties en voor de tentoonstelling 'Stippen, Strepen & Spiralen' betaalde promotie ingezet. Via verschillende out-of-home (posters en digitale schermen) en social campagnes was het museum zichtbaar in de stadsregio en online.

Het Natuurhistorisch en Bureau Stadsnatuur zijn veelvuldig in de media. Of het nu gaat om de eigen activiteiten of om duiding te geven aan het (natuur)nieuws. Medewerkers die schrijven, presenteren, vertellen en als vraagbaak voor de media dienen, spelen hierin vaak een hoofdrol maar natuurlijk ook tentoonstellingen of programma's. Veel media-aandacht was er in 2025 lokaal voor de KNNV Natuurcafés, het boek Werken in een natuurmuseum van

Bram Langeveld, voor de Doggerland Lecture door Prof Barones Kathy Willis CBE, Natuur in de stad (ratten, duiven), Probleemwulf Bram en de ontdekking van een nieuwe soort spitsnuitdolfijn en plaatsing van schedel in de tentoonstelling Oerwalvissen.

Het (digitale) museummagazine Straatgras verscheen in 2025 Jaargang 37 met 2 edities van 50 pagina's vol nieuws, achtergronden en wetenswaardigheden over de collectie, het onderzoek, het museum en de natuur in en om Rotterdam.

Collectie en (wetenschappelijk) onderzoek

Het Natuurhistorisch draagt met de collectie en verhalen zorg voor het natuurgeheugen van de stad en stadsregio. Het museum verzamelt en beheert vanuit een viertal verzamelerspectieven:

1. Het urbane perspectief (flora en fauna van Rotterdam en omstreken)
2. Het deltaperspectief (Noordzee, de grote rivieren en de Zeeuwse Stroom)
3. Het biodiversiteitsperspectief (de wortels van de collectie)
4. Het presentatieperspectief (esthetisch, mooi materiaal).

Een deel van de collectie is te zien in het museum maar ook in talrijke wetenschappelijke publicaties. De collectie vertelt het verhaal van de plek waarop deze stad én de haven zijn verrezen. Het museum herbergt unieke collectiestukken uit de eeuwenoude Rotterdamse omgeving: van de tapirkies van Maasvlakte 2 tot de uit de stad verdwenen wielewaal, kuifleeuwerik, akkermunt en vele vlinders en bijen tot nieuwe stadsbewoners als de eerste slechtvalk, vos of boommarter en ongewenste nieuwkomer Japanse duizendknoop in ons stadsherbarium. Onderzoek aan onze collectie brengt niet alleen zicht op de omstandigheden van toen maar ook op voorwaarden voor een leefbare stad in de toekomst, hoe overleven soorten het best en kunnen mensen hieraan bijdragen.

Aantal collectie-eenheden, objecten op zaal en bruiklenen

De collectie omvat eind 2025 zo'n 430.000 collectie-eenheden. Hiervan zijn er zo'n 3200 te zien in het museum. Het aantal verwervingen in 2025 is 94. Voor verwervingen zijn we afhankelijk van wat wordt aangeboden. Dit kan een enkele dode mus betreffen maar ook omvangrijke privécollecties met vele duizenden objecten; beide worden als één verwerving geteld. Het gaat hier om collectie met een hoofdzakelijk regionaal karakter. Er zijn 31 verkregen bruiklenen vanuit particulieren en organisaties, allemaal met een tijdelijk karakter. Er zijn 20 verleende bruiklenen geweest: dat betreft met name kleine bruiklenen van educatief collectiemateriaal aan organisaties of particulieren. Collectiemateriaal van Het Natuurhistorisch was te zien in de Kunsthal, het Hofpleintheater, Bibliotheek Rotterdam, Bibliotheek Schiedam, Natuurmuseum Fryslan, Westlands Museum, Rijksmuseum van Oudheden, Museum De Koperen Knop en Zwin Natuur Park (België).

Registratie

Eind 2025 is de registratiegraad van de collectie 90%; dit is ook het percentage digitaal ontsloten via internet. Samen met vrijwilligers wordt gestaag doorgewerkt aan de digitale registratie op objectniveau van omvangrijke aanwinsten (met name insecten- en molluskencollecties met duizenden monsters). Dankzij een bijdrage van NLBIF vonden we enige dekking voor de betaalde capaciteit. In de collectiedatabase werden in het verslagjaar 3630 records aangemaakt. Dit gaat deels om aanwinsten uit dat jaar (492 objecten) en deels om materiaal dat eerder is binnengekomen, maar nog niet digitaal geregistreerd was. Eind 2025 bevatte die database 383.951 records. Hiermee komt de registratiegraad (bij een schatting van in totaal 430.000 objecten in de collectie) op 90%.

Depot en beheer

Het Natuurhistorisch heeft verschillende in pandige depots en een extern depot aan de Robert Fruinstraat in Rotterdam. De collectie van het Natuurhistorisch zal als alles volgens planning verloopt verhuizen naar het nieuw te bouwen Collectiecentrum Rotterdam (CCR) in Zevenkamp. In het najaar van 2025 heeft de Rotterdamse gemeenteraad ingestemd met de voorbereidingsfase en het ambitedocument voor de omgeving van het Collectiecentrum Rotterdam (CCR) in Zevenkamp. Daarmee is de haalbaarheidsfase afgerond en de ontwerpfase gestart. Het wordt de bewaarplaats van een groot aantal collecties van de stad en van Nationaal Museum van Wereldculturen. Door deze collecties onder één dak samen te brengen, ontstaat een centrum waar kennis wordt

gedeeld en expertise wordt gebundeld. Het depot biedt bovendien meer mogelijkheden voor restauratie, digitalisering en wetenschappelijk onderzoek.

Onderzoek op collectie, publicaties en andere raadplegingen

Naast intern gebruik voor tentoonstellingen, educatie en onderzoek door leden van het collectieteam, werd de collectie regelmatig door derden geraadpleegd. Het gaat om natuurhistorisch onderzoek in de breedste zin door wetenschappers/studenten van andere instituten (deels uit het buitenland) als door *citizen scientists*. Eveneens werd de collectie weer meermaals geraadpleegd door kunstenaars, makers en andere creatieven voor hun artistiek onderzoek en/of ter inspiratie. In totaal ging het om ca. 52 collectiebezoeken. Het Natuurhistorisch blijft volop inzetten op een zo frequent en divers mogelijk gebruik van de collectie. Naast het fysieke gebruik werd de collectie online veel geraadpleegd (een deel van de dataset werd 87.797 keer gedownload), wat resulteerde in 355 wetenschappelijke publicaties (volgens de tracking software van GBIF). Eigen museummedewerkers en vrijwilligers publiceerden 66 (wetenschappelijke) publicaties, zoals over het DNA van de wolharige mammoet, klapdeurspinnen en houtsnippen met afwijkende snavels, maar ook over het onderzoek aan stadsnatuur in *The Nature of Cities* en *Natura*. Ook beschreven ze diverse nieuwe soorten. Het Natuurhistorisch heeft ook een open access *online journal*, *Deinsea*, het eigen platform voor wetenschappelijke publicaties over de resultaten van onderzoek aan natuurhistorische collecties en van stadsecologisch onderzoek.

Netwerkleerstoel 'From Big Natural History to Urban Ecology' en Onderzoeksproject Hidden Biodiversity

Sinds 2020 is er samen met Erasmus Universiteit, waaronder Erasmus University College (EUC), de 'Erasmus Life Sciences Triangle'. Daaraan gekoppeld is er een netwerkleerstoel die opereert op het gebied van biowetenschappen in de driehoek EUC, Het Natuurhistorisch en Erasmus MC. In oktober 2025 liep de termijn van deze leerstoel van netwerkhoogleraar Cees Vink af. Ook zijn we betrokken bij het project Hidden Biodiversity (Verborgene stadsnatuur) waar Bureau Stadsnatuur een rol speelt. Het onderzoeksconsortium wordt gefinancierd door de NWO-Nationale Wetenschapsagenda. Vanuit de leerstoel is onder andere meegewerkt aan onderzoeken in dit project. Het gaat om een brede samenwerking met: Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Leiden/Hortus botanicus Leiden, Technische Universiteit Delft, Hogeschool van Amsterdam, Bryologische en Lichenologische Werkgroep, Hogeschool Leiden/Leiden Centre for Applied Bioscience, Erasmus Universiteit Rotterdam, Bureau Stadsnatuur Rotterdam, Cobra Groeninzicht, H.D. Sneep holding BV, Heijmans NV, Gemeente Amsterdam, Gemeente Leiden, Nederlandse Entomologische Vereniging, Provincie Noord-Holland, Reichwein Post Production BV, Respyre BV, Stichting Steenbreek, Stichting Trompenburg Tuinen & Arboretum, Stichting Vrienden van de Leidse Hortus, Openbare Bibliotheek Amsterdam, Stichting Nederlandse Natuurhistorische Collecties, Stichting Waarneming.nl, EnerSearch Solar GmbH en als penvoerder en projectleider Naturalis Biodiversity Center.

Ecologisch advies en onderzoek

Door het team van 10 ecologen (afdeling Bureau Stadsnatuur) zijn in 2025 veel inventarisaties en onderzoeken uitgevoerd. Het gaat hoofdzakelijk om advieswerk in opdracht van bedrijven en overheden. Voor 70 verschillende opdrachtgevers werden 223 projecten uitgevoerd, het overgrote deel in de Randstad. Het was weer een gevarieerd werkjaar: van veldwerk in de vroege ochtend tot beleidsadvies en van universitaire gastlessen tot workshops op landelijke congressen.

Adviseren en begeleiden

Een groot deel van het werk speelde zich af op het snijvlak van ruimtelijke ontwikkeling en natuurbescherming. Bureau Stadsnatuur voerde 63 quick scans uit voor uiteenlopende situaties: het leggen van leidingen en riolering, de bebouwing van braakliggende terreinen, sloop ten behoeve van nieuwbouw of een festival waarvoor vooraf moest worden vastgesteld dat dit zonder overtreding van de Omgevingswet kon plaatsvinden. Daarnaast stelde Bureau Stadsnatuur een tiental vergunningsaanvragen op en diende deze in, en werd tientallen keren de ecologische begeleiding verzorgd bij de uitvoering van compenserende maatregelen in bouwprojecten. Een bijzondere service vormen de boomcontroles: voorafgaand aan kapaanvragen controleren onze ecologen bomen op de aanwezigheid van vleermuizen en broedvogels, zodat werkzaamheden verantwoord en rechtmatig kunnen plaatsvinden. Op vergelijkbare wijze werden bermcontroles uitgevoerd op broedende vogels en beschermde planten, voordat er

gemaaid werd. Daarnaast werd ongeveer tien keer een second opinion of consult gevraagd op werk van andere bureaus (zoals werkprotocollen). Dit onderstreept het vertrouwen van opdrachtgevers in onze expertise.

Onderzoek en monitoring

Bureau Stadsnatuur voerde ook dit jaar een reeks onderzoeken uit die tot de vaste kern van het werk behoren. Het Stadsnatuurmeetnet Leiden werd opnieuw uitgevoerd, evenals het meetnet in de Rotterdamse haven en de Havenscan. Voor gemeente Rotterdam werd een deelopdracht uitgevoerd voor het verzamelen van natuurdata in de stad. Het onderzoek naar de Aziatische duizendknopen (een invasieve groep exoten waaronder de bekende Japanse duizendknoop, maar ook verwante soorten) werd voortgezet, omdat bestrijding hiervan blijvende aandacht vereist. Nieuw dit jaar was onderzoek naar de Teunisbloempijlstaart, een beschermde vlindersoort die langzaam oprukt vanuit het zuiden. Voor Zuid-Holland was nog nooit eerder een vergunning voor deze soort aangevraagd, Bureau Stadsnatuur deed de eerste.

Beheer en planvorming

Bureau Stadsnatuur schreef een tiental beheerplannen gericht op het verhogen van biodiversiteit, waarmee beheerders praktisch worden ondersteund om deze doelen te realiseren. Voor diverse woningbouwcoöperaties (soms via een vastgoedpartij) werden plannen opgesteld voor ecologisch onderzoek en werd ondersteuning geboden bij de planning van veldwerk en werkzaamheden rond verduurzaming. In Leidschendam-Voorburg stelt Bureau Stadsnatuur een Soortmanagementplan (SMP) op voor de wijk Essesteijn en voert hiervoor het bijbehorende veldwerk uit. Daarnaast werd een leidraad ontwikkeld voor de toepassing van een goedgekeurde gedragscode en een SMP voor zowel Groningen Seaports als Havenbedrijf Rotterdam. Veelbelovend zijn de samenwerkingen rond Kleurkeur Groen en een pilot met Kleurkeur Blauw, waarin met aannemers wordt gewerkt aan aantoonbare biodiversiteitsverhoging met gebruik van landelijke normen. Bureau Stadsnatuur is hier actief bij betrokken en wil deze lijn verder uitbouwen.

Innovatie

Het Natuurhistorisch neemt als wetenschapsmuseum en organisatie op het snijvlak van cultuur, natuur en wetenschap een bijzondere positie in het culturele landschap in. Innovatie in onze programma's komt enerzijds voort uit onze bijdrage aan kennisontwikkeling over natuurwetenschap en collectieonderzoek, en anderzijds uit de manier waarop wij als organisatie werken. Via de focus op stadsnatuur en de botsingen tussen mensen en ander leven (dieren en planten) heeft Het Natuurhistorisch al bijna dertig jaar een eigen positie binnen de landelijke en regionale museumsector. In het businessmodel heeft het museum een innovatief model ontwikkeld voor een deel van de bekostiging van zijn werkzaamheden. Op het vlak van programma-ontwikkeling sluit het museum zich aan bij nieuwe manieren om het museum toegankelijk te maken, waarbij Het Natuurhistorisch in Rotterdam tot nu toe een voorlopersrol speelt. Het museum is op veel manieren betrokken bij natuurontwikkeling in de stad, bijvoorbeeld als adviseur bij natuurinclusieve en prijswinnende gebouwen zoals SAWA en als aanjager van het idee van een stad als Nationaal Park. Het museum maakte hierover in 2023 een tentoonstelling en draagt bij aan een bredere beweging die Rotterdam het predicaat Nationaal Park City wil laten krijgen. Via het innovatieprogramma Nestbouwers ontwikkelde het museum met twee groepen jongeren tentoonstellingen met een eigen kijk op het thema natuur (waaronder Thuis Boompje Beestje, te zien in 2025). De jongeren fungeerden tevens als klankbord voor de museumstaf en droegen bij aan het bereiken van een jonger en diverser publiek.

Organisatie en financiën

Medewerkers, directie en bestuur

De organisatie van Het Natuurhistorisch bestond in 2025 uit 25 medewerkers en 21,62 FTE (peildatum 31 dec). De dagelijkse leiding was in 2025 in handen van een directie. De stichting werkt via een bestuursmodel. Per 1 februari 2025 heeft er een directiewisseling plaatsgevonden. Kees Moeliker heeft zijn taken neergelegd en Meike Moors heeft hem opgevolgd.

Vrijwilligers

Zowel in het museum als voor de collectie wordt het museum ondersteund door een groot team van 55 vrijwilligers (stand van zaken december 25). In het museum zijn publieksbegeleiders actief die op zaal de bezoeker van extra

toelichting, achtergrondinformatie en bijzondere verhalen voorzien en bij de ontvangstbalie. De achtergronden en leeftijden van de nu tien publieksbegeleiders zijn gevarieerd. Voor de collectie werkt de conservator samen met een groot team van honorair conservatoren, honorair onderzoekers, honorair taxidermisten en honorair medewerkers collectieregistratie.

Stages en werkervaringsplaatsen

Het Natuurhistorisch biedt jaarlijks meerdere scholieren en studenten plek voor een meeloopdag, snuffelstage, meewerk- of onderzoeksstage. In 2025 waren er zeven stagiairs van zes verschillende opleidingen: Willem de Kooning Academie (Bachelor of Arts, tussenjaar) HAS green academy (Toegepaste Biologie, Ecologie), Hogeschool InHolland Delft (Landscape and Environment Management), Hogeschool Rotterdam (Creative Marketing & Sales), Universiteit Leiden (Biologie). Ook bood het museum een werkervaringsplek en ontvingen we diverse scholieren voor kortdurende stages.

Functiehuis

Voor een zorgvuldig proces naar de nieuwe cao en passend bij goed werkgeverschap vormt een actueel functiehuis de basis. Alle functies in de organisatie zijn opnieuw beschreven op basis van de beschikbare informatie en waar nodig aangevuld met een interview met een medewerker. De functies kwamen tot stand in afstemming met de leidinggevende. Vervolgens werden de functies gewaardeerd aan de hand van de nieuwe functiewaarderingsmethode van de Museumvereniging en ingedeeld in de Museum cao-salaristabellen.

Codes en richtlijnen

Het Natuurhistorisch onderschrijft de principes en best-practice uit de Governance Code Cultuur, de Code Diversiteit & Inclusie en de Fair Practice Code en past deze toe. Het Natuurhistorisch is een geregistreerd museum, opereert volgens de voorwaarden van de Ethische Code voor Musea (ICOM Code of Ethics), de Ethische Code Natuurhistorische Musea (ICOM Code of Ethics for Natural History Museums) en de Museumnorm. Het Natuurhistorisch is als culturele instelling erkend als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling).

Toepassing van Code Diversiteit en inclusie

Het Natuurhistorisch onderschrijft de richtlijnen van de Code Diversiteit en inclusie op het gebied van programma, partners, personeel en publiek. Het museum zet zich in voor de ontwikkeling van de verschillende p's. Mede dankzij de kwartiermaker diversiteit & inclusie (t/m feb 2024) heeft het museum al vroeg stappen gezet. Het thema natuur werpt geen drempels op – natuur is overal en van iedereen, waar of wie je ook bent. Dat besef draagt het museum met haar programmering ook uit. We streven ernaar dat iedereen die het museum wil bezoeken dat op zijn eigen manier kan doen. Er is veel aandacht geweest voor toegankelijkheid. Zowel fysieke toegankelijkheid, maar ook in financieel, digitaal, sociaal en inhoudelijk opzicht. Veel drempels zijn weggenomen en in de programma's zijn juist elementen toegevoegd. Denk aan voelobjecten, braillepanelen, aanpassing van teksten, bieden van ondersteuning en aanvullende materialen, toegankelijke teksten op de website enzovoorts. De diverse programmering die voor speciale bezoekersgroepen wordt aangeboden, is ontwikkeld en getest met vertegenwoordigers uit die groepen. Voor de programma-ontwikkeling en het bereiken van ander publiek werken we samen met partners en experts op het gebied van toegankelijkheid en inclusie, ook met fondsen die dit mogelijk maken. Onze diverse en jonge programmaraad 'De Nestbouwers' was in 2025 nog actief met de tentoonstelling Thuisje-Boompje Beestje en heeft kennis toegevoegd over aantrekkelijk programma's voor jongeren. De activiteiten gericht op specifieke doelgroepen werden in 2025 voortgezet (dementievriendelijke rondleiding, prikkelarme openstelling, rondleiding met gebaren en voor bezoekers met een visuele beperking). Er is een video-tour in gebarentaal toegevoegd voor volwassen en kinderen. Via het tweejarige project Erfgoed aan Tafel waarbij we zijn aangesloten worden museumdocenten getraind die vervolgens met een belevenistafel op bezoek gaan bij ouderen met dementie in Rotterdam. Voor financiële laagdrempeligheid is samengewerkt met verschillende passen, zijn vrijkaarten en verjaardagsfeestjes aangeboden via intermediairs en is het museum een woensdagmiddag gratis toegankelijk voor iedereen. Omdat de natuur gedijt bij diversiteit is daar in onze organisatie ook aandacht voor. We streven naar een bestuur en team met uiteenlopende achtergronden, perspectieven en ervaringen, zowel in het vaste kernteam als in het team van vrijwilligers. Werken aan diversiteit, inclusie en toegankelijkheid is nooit klaar, ook de komende jaren zullen er opnieuw stappen gezet worden op het terrein van diverser publiek, diverser personeel en daarbij aansluitend nieuwe partners.

Fair Practice Code

Het Natuurhistorisch onderschrijft de Fair Practice Code en past deze qua beloning als volgt toe.

Personeel

Na akkoord van de vakbond, die namens de medewerkers onderhandelde over de overgangsregeling, is de overstap naar de Museum cao voorbereid. Alle medewerkers hebben een nieuwe functiebeschrijving en -weging ontvangen. Per 1 januari 2026 is de organisatie overgestapt naar de Museum cao met uitzondering van het pensioenfonds. Hiermee sluit het museum een periode af waarin het maar ten dele een cao volgde en kijkt vol vertrouwen naar de toekomst. Aanvullende afspraken en gebruiken zijn terug te vinden in het personeelshandboek. De hoogte van de beloning van de directie valt onder de WNT en is weergegeven in het financiële jaarverslag.

Vrijwilligers en stages

Voor de vrijwilligers die in het museum werken is een vrijwilligersvergoeding beschikbaar. Ook stagiairs krijgen voor hun stage een maandelijkse vergoeding.

Bestuurders

Bestuurders van de Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding of vacatiegelden.

Exposerende kunstenaars

De exposerende kunstenaars krijgen allemaal een vaste vergoeding. Opbrengsten uit verkoop van hun werk komt geheel ten goede aan de exposanten. Dit geldt ook voor de verkoop van kleinere artikelen die namens de exposanten worden verkocht in de museumwinkel. Vormgevers, tentoonstellingsbouwers en overige zzp'ers factureren marktconform.

Governance Code Cultuur

Het bestuur en directie van Het Natuurhistorisch hebben de 8 principes en daarbinnenvallende aanbevelingen en regels van goed bestuur, zoals geformuleerd in de Governance Code Cultuur nageleefd.

Toepassing van de 8 principes bij Het Natuurhistorisch

<i>Waarde scheppen voor en in de samenleving</i>	
principe 1 maatschappelijke doelstelling realiseren, door culturele waarde te creëren, over te dragen/te bewaren	Het Natuurhistorisch heeft een aantoonbaar positieve maatschappelijke impact en voert haar taken uit conform de doelstelling. Het beheren van de collectie als cultureel erfgoed, natuurgeheugen van de stad en omgeving, het realiseren van de vele tentoonstellingen en publieksactiviteiten, het uitvoeren van onderzoek en advieswerk tonen het naleven en toepassen van dit principe aan.
principe 2 past de Governance Code toe en legt uit	De code is verankerd in de handelswijze van de organisatie en onderdeel van het jaarverslag en wordt toegepast in de bestuursvergaderingen.
<i>Integer en rolbewust handelen</i>	
principe 3 bestuurders zijn onafhankelijk en handelen integer, er is geen sprake van belangenverstrengeling	Alle bestuursleden zijn onafhankelijk en handelen integer, er is geen sprake van enige belangenverstrengeling. Bij het aannemen van nieuwe bestuursleden is de check hierop onderdeel van het sollicitatiegesprek.
principe 4 bestuurders zijn zich bewust van hun rol en onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daar naar	Alle bestuurstaken zijn beschreven in de profielschets van het bestuur en de bevoegdheden zijn vastgelegd in de statuten en het bestuursreglement. Het bestuur opereert transparant.
<i>Zorgvuldig besturen</i>	
principe 5 het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.	Het bestuur handelt in dienst van de maatschappelijke doelstelling en bewaakt dat de resultaten passen bij de statutaire doelstelling van de organisatie. De directie (algemeen directeur en adjunct-directeur) is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse gang van zaken. Vrijwel alle door de directie voorgenomen besluiten van enig gewicht worden ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd. Zo is er een dubbele waarborg bij belangrijke beslissingen.
principe 6 het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met mensen en middelen van het museum	Door onder meer in bestuursvergaderingen toe te zien op heldere afspraken, arbeidsvoorwaarden, aandacht te hebben voor arbeidsomstandigheden, wet- en regelgeving en risico's, geeft het bestuur in afstemming met de directie invulling aan zijn taken. Bestuursleden zijn bekend in de organisatie. Door regelmatig aanwezig te zijn, houdt het bestuur ook voeling met wat er speelt. Via een Risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) zijn de organisatierisico's in beeld gebracht en voor enkele risico's is een actieplan opgesteld waaraan uitvoering wordt gegeven. Het personeelshandboek besteedt aandacht aan gedrag en toezicht, geldende regels met betrekking tot veiligheid op de werkvloer,

	naleving daarvan en aandacht voor grensoverschrijdend gedrag. Er zijn binnen en buiten de organisatie vertrouwenspersonen aangesteld. In het periodieke medewerkersoverleg komt veiligheid en goede omgang onderling en respect voor grenzen aan de orde. Via intranet zijn alle hierop betrekking hebbende documenten en procedures beschikbaar. Bestuur en directie zorgen voor het volgen van wet- en regelgeving, een open en veilige cultuur en waarborgen voor risicobeheersing en controle. Van alle medewerkers en vrijwilligers die in contact staan met bezoekers is een VOG aanwezig.
--	--

<i>Goed toezicht uitoefenen</i>	
principe 7 het bestuur voert haar 'toezichthoudende', adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit	Bij een bestuursmodel is niet zozeer sprake van 'toezicht' zoals bij een rvt-model. Vanuit de expertise van de gezamenlijke bestuursleden is er kennis over wet- en regelgeving en kan zowel toezicht gehouden worden op, als advies gegeven aan de directie. Functioneringsgesprekken met de directie horen daar bij. Daarnaast wordt door het bestuur een onafhankelijk accountant benoemd voor financiële controle en worden in alle bestuursvergaderingen beleid en financiële zaken besproken.
principe 8 het bestuur is verantwoordelijk voor haar samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid	Vacatures zijn openbaar. De diversiteit, achtergrond en specifieke kennis van de bestuursleden zijn een aanvulling op die van de directieleden. Laatstgenoemden hebben specifieke kennis op het terrein waarop Het Natuurhistorisch zich beweegt. De bestuursleden hebben meer aanvullende kennis op het gebied van financiën, recht, marketing, wetenschap, ICT en dergelijke. Er is een rooster van aftreden openbaar in te zien, ieder bestuurslid kan maximaal twee keer vier jaar aanblijven.

Vergaderingen

Het bestuur van de Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam vergadert in de regel 5 keer per jaar. Er zijn in 2025 8 bestuursvergaderingen geweest met de directie samen, waarin beleid, begroting, jaarplan, financieel jaarverslag, inhoudelijk jaarverslag en dergelijke werden besproken en daarna vastgesteld. De extra vergaderingen waren nodig i.v.m. de zelfevaluatie, overstap naar de Museum cao en nieuwe functiehuis, overstap naar een raad van toezichtmodel.

Zelfevaluatie

In april hield het bestuur een zelfevaluatie in bijzijn van de directie en onder begeleiding van een externe begeleider. Belangrijkste aandachtspunten: verhelderen rollen en taken bestuur versus directie (overstap naar nieuw model), vaste jaarcyclus in de vergaderagenda, van probleemoplossend naar toekomstgericht op de agenda.

Vorbereidingen overstap naar Raad van Toezicht model

Naar aanleiding van de zelfevaluatie zijn bestuur en directie aan de slag gegaan met het verhelderen van de rollen en de voorbereidingen voor de overstap naar een raad van toezicht. Hiervoor zijn statuten aangepast, bestuur en toezichtreglement opnieuw opgesteld inclusief een heldere jaaragenda voor de vergaderingen en beschrijving van de profielen. Verder is bepaald dat er gewerkt wordt met een directeur-bestuurder die samen met de adjunct-directeur de directie vormt. De wijziging zal per 1 januari in gaan. De intensieve rol van penningmeester uit het bestuur wordt afgebouwd en belegd bij een interne controller. De positie van het Vriendenbestuur vervalt in de raad van toezicht (een van de leden zal aftreden) wegens mogelijke verstremgeling van belangen.

Benoemingen en herbenoemingen

Wegens bijzondere omstandigheden (o.a. directiewissel) is de voorzitter Warner Roeters van Lennep per 21 maart 2025 verlengd met een derde termijn voor de periode van een jaar. Lid Saskia Cornelissen vertrok voor einde eerste termijn wegens werkzaamheden in het buitenland, Lid Monique Franssen (tevens voorzitter vriendenstichting) vertrok voor einde tweede termijn wegens het opheffen van de positie van het vriendenbestuur in de raad van toezicht. Bestuurssecretaris Philippe König vertrok half november wegens einde tweede termijn en is als secretaris opgevolgd door Jasmijn Harms. Werving geschiedde volgens een open procedure, eind 2025 startte opnieuw een werving, dit keer voor een nieuwe voorzitter en 1 of 2 nieuwe leden per maart 2026.

Risicobeheersing

Op gebied van risicobeheersing, zie de toepassing van principe 6. De risico's van een museale organisatie van deze omvang zijn veelzijdig. Het meest in het oog springend in de afgelopen periode is de financiële situatie en de daarmee samenhangende consequenties voor de organisatie. Maatregelen ter beheersing worden gemonitord en aangepast in de bestuursvergaderingen. Hoe deze risico's worden beheerst staat beschreven in het Bestuursreglement Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam. De financiële administratie wordt extern uitgevoerd

en controleert zo de administratie van medewerkers van het museum. De administratieve processen zijn goed in beeld, helder beschreven en worden volgens de richtlijnen uitgevoerd onder meer door functiescheiding en het vier ogen principe. Risico's voor medewerkers en vrijwilligers worden beheerst volgens de richtlijnen van de cao, personeelshandboek, procedure vertrouwenspersoon en dergelijke. Voor de collectie is de Collectie Adviesraad actief die gevraagd en ongevraagd met betrekking tot de collectie advies geeft.

Bestuursmodel, beloning, leden en nevenfuncties

De stichting werkt sinds haar oprichting (in 1986) met het bestuur-model. Qua beloning wordt gewerkt met een onbezoldigd bestuur en een bezoldigde directie. De hoogte van de beloning van de directie is weergegeven in het financiële jaarverslag. De samenstelling van het bestuur is zodanig dat daarmee de financiële, organisatorische en personele kwaliteit van de organisatie is geborgd.

Functies en nevenfuncties directie en de bestuursleden en rooster van aftreden in 2025

directielid en functie	nevenfuncties
drs. M. (Meike) Moors (per 1 februari directeur, t/m 31 januari 2025 directeur a.i. i.v.m. vervanging)	Eigenaar Meike Moors interim management en advies (zelfstandig) Lid Raad van Toezicht Nationaal Onderwijsmuseum, Dordrecht
C.W. (Kees) Moeliker (directeur t/m 31 januari 2025)	European Bureau Chief van Improbable Research, (Ilg Nobel), onbezoldigd Comité van aanbeveling Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie
ing. N. (Niels) de Zwarte (adjunct-directeur)	lid Deskundigenteam Toetsingscommissie Beschermwaardigheid - expertise natuurhistorische musea, van Stichting Museumregister Nederland lid Kernteam Nationaal Park Rotterdam lid Kernteam ('harde pit') Groen010

bestuurslid en functie	nevenfuncties	termijn
mr G.W. (Warner) Roeters van Lennep, voorzitter	secretaris van Stichting Concerto d' Amsterdam secretaris van Stichting Find Sophia	3e tot 21-03-26
D. (Daan) van der Esch Msc, penningmeester	senior adviseur, Transitiefonds bij Ministerie LNV, tot mrt 2025 impact investment manager, Stichting Springpact, vanaf mrt 2025 finance manager, Stichting Lenteland, vanaf mrt 2025 beheerder en ontwerper, Voedselbos Sjetootje	1 ^e tot 19-09-27
mr Ph.H.F. (Philippe) König, secretaris	notaris, Partner, Houthoff ember legal advisory committee International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey secretaris, Stichting 'European Foundation for Falconry and Conservation' voorzitter, Stichting Arica Foundation for Education voorzitter, Nederlands Valkeniersverbond "Adriaan Mollen" voorzitter, Stichting Nationaal Overleg Valkerij Organisaties secretaris, Stichting Waza no Michi	2 ^e tot 14-11-25
mr J. (Jasmijn) Harms Secretaris (per 27-11-25)	Partner en notaris, Houthoff Docent ondernemingsrecht en corporate governance, CPO	1 ^e tot 27-11-2025
M.J. (Marianne) Boelens MBA MSc	zelfstandig consultant digitale strategie	2 ^e tot 29-05-26
ir M. (Monique) Fransen	zelfstandig projectmanager en communicatieadviseur voorzitter, Stichting Vrienden van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam consultant, PUM Nederland vrijwilliger, Voedseltuin Rotterdam	2e tot 30-12-25
prof dr T. (Tokameh) Mahmoudi	professor Pathologie en Urologie, Erasmus MC lid NWO Adviesraad voor Scheikunde	1 ^e tot 22-03-26
S. (Saskia) Cornelissen Msc	operational Manager, Embassy of the Netherlands penningmeester Bring the Elephant Home	1e tot 01-08-25

Financiële Verantwoording, toelichting bij de jaarrekening

Voor een uitgebreide toelichting, zie jaarrekening.

2025 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat € 57.788. Bijna overeenkomstig het resultaat in de begroting. Hoewel het exploitatieresultaat per saldo nagenoeg gelijk is, zijn er in de samenstelling verschillen. De directe inkomsten zijn iets hoger dan begroot. De inkomsten van ecologisch advies (Bureau Stadsnatuur) liggen hoger (+36.004), de publieksinkomsten (-10.930) lager dan in het jaarplan. De inkomsten uit kaartverkoop waren vooral in het eerste halfjaar lager dan begroot door tegenvallende bezoeken. De overige publieksinkomsten waren hoger door meer winkelverkoop en meer zaalhuur. Ook zijn de baten uit private middelen bijna € 150.000 hoger dan begroot, het betreft een aantal bijdragen van fondsen, organisaties en een voorschot op een legaat.

Aan de lastenkant zijn er (direct en indirect) hogere kosten vanwege de wisseling in de directie en aanpassingen van de organisatie. Denk daarbij aan extra loonkosten (indexering en uitbreiding team), extra opleidingskosten en kosten van overgang naar de museum CAO. Ook zijn er dankzij de extra bijdragen meer uitgaven gedaan voor publiciteit, publieksactiviteiten en onderzoek.

De jaarrekening 2025 is (afwijkend met eerdere jaren) opgesteld conform RJ650. Als onderdeel van het bouwen aan een toekomstbestendige organisatie is een controller toegevoegd die helpt om een aantal processen efficiënter in te richten en de financiële planning beter in de richten. Dit sluit ook aan bij de wisseling van governance model waarbij de rol van penningmeester vervalt.

Afrekenbare prestaties

Aantal uren openstelling 2025

In 2025 was het museum 2075 uur open voor publiek, dat wijkt 10,7% (199,75 uur) positief af van het jaarplan (1875 uur). 1878 uur waren we open binnen reguliere openingstijden. Daarbij is gecorrigeerd voor de gesloten feestdagen (Nieuwjaarsdag, Koningsdag en Eerste Kerstdag) en de dagen dat er iets eerder gesloten werd (Sinterklaasavond, Kerstavond en Oudejaarsavond). Daarbij komen de uren dat het museum buiten de reguliere openingstijden extra open was voor scholen die een les bij ons volgen en de extra uren die we open waren vanwege bijzondere activiteiten (Museumnacht en prikkelarme openstellingen). Jaarlijks fluctueert het aantal scholen dat buiten reguliere openingstijden komt (de maandag). Daarom wordt ten tijde van het indienen altijd een veilige schatting gemaakt.

Aantal wisselende tentoonstellingen

In totaal waren er vijf nieuwe wisseltentoonstellingen in het museum te zien, dat is één meer dan aanvankelijk werd ingediend in jaarplan 2025.

Met dank aan

De financiële steun van vele partijen is voor Het Natuurhistorisch van groot belang, ook in 2025.

<p>Subsidiënt:</p>  <p>Gemeente Rotterdam</p>	<p>Partners en fondsen van tentoonstellingen en activiteiten in 2025:</p> <p>Avifaunische Kring Nederland, BPD Cultuurfonds, , British Council, Cultuurfonds (incl. Meester Prikkebeen Fonds), de Grootfonds, Erasmus Stichting Rotterdam, G. Ph Verhagen-Stichting, Gravin van Bylandt Stichting, Heimans en Thijsse Stichting, Hoogheemraadschap Schieland & Krimpenerwaard J.E. Jurriaanse Stichting, Mondriaan Fonds, Neyenburgh, NGSK, NLBIF, NUT, Platform ACCT, Rotterdamse Stichting Blindenbelangen, SGB, Snickers-deBruin stichting, Soyers Fons en Fonds Kleinschalige projecten Natuureducatie, Stichting Blindenhulp, Stichting Elise Mathilde fonds, Vrienden van Het Natuurhistorisch</p>
---	--

Bijlage: Jaarrekening 2025

Natuurhistorisch Museum Rotterdam

Balans (na resultaatverwerking)

ACTIVA	2025	2024
	€	€
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	0	3.516
Materiële vaste activa	98.458	109.863
Totale vaste activa	98.458	113.380
Vlottende activa		
Vorraden	10.223	8.661
Vorderingen	237.640	322.269
Liquide middelen	794.827	537.243
Totale vlottende activa	1.042.690	868.173
TOTALE ACTIVA	1.141.148	981.553

PASSIVA	2025	2024
	€	€
Eigen vermogen		
Algemene Reserve	282.064	295.354
Bestemmingsreserve	444.950	373.872
Totaal eigen vermogen	727.014	669.226
Kortlopende schulden	414.134	312.327
TOTALE PASSIVA	1.141.148	981.553

Staat van Baten en Lasten

	2025 realisatie	2025 begroot	2024 realisatie
BATEN	€	€	€
Directe inkomsten			
Publieksinkomsten	468.546	479.476	387.615
Overige directe inkomsten	936.004	900.000	922.874
	<u>1.404.550</u>	<u>1.379.476</u>	<u>1.310.489</u>
Bijdragen uit private middelen			
Particulieren en stichting vrienden	107.024	2.447	28.131
Bedrijven	7.000	0	0
Private fondsen	7.500	10.000	28.000
Overig	39.878	0	14.050
	<u>161.403</u>	<u>12.447</u>	<u>70.181</u>
Totale eigen inkomsten	1.565.952	1.391.923	1.380.670
Subsidies			
Gemeente Rotterdam (cultuurplan)	1.078.792	1.072.240	964.300
TOTALE BATEN	<u>2.644.744</u>	<u>2.464.163</u>	<u>2.344.970</u>
LASTEN			
Beheerlasten			
Beheerlasten materieel	503.884	476.928	449.835
Beheerlasten personeel	555.209	702.832	412.338
	<u>1.059.093</u>	<u>1.179.760</u>	<u>862.173</u>
Activiteitenlasten			
Activiteitenlasten materieel	258.071	173.916	214.893
Activiteitenlasten personeel	1.275.292	1.051.828	1.120.221
	<u>1.533.363</u>	<u>1.225.744</u>	<u>1.335.114</u>
TOTALE LASTEN	<u>2.592.456</u>	<u>2.405.504</u>	<u>2.197.287</u>
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	52.288	58.659	147.682
Saldo rentebaten/lasten	5.500	0	5.298
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>57.788</u>	<u>58.659</u>	<u>152.980</u>
Resultaatbestemming			
Toevoegingen en onttrekkingen			
Bestemmingsfondsen	0		-10.816
Bestemmingsreserves	71.078	61.000	157.041
Algemene reserve	-13.290	-2.341	6.755
	<u>57.788</u>	<u>58.659</u>	<u>152.980</u>

Kasstroomoverzicht

	€	Verslag 2025 €
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		52.288
<i>Aanpassingen voor</i>		
Afschrijvingen op vaste activa	<u>48.764</u>	48.764
<i>Verandering in werkkapitaal</i>		
Toename voorraden	-1.562	
Afname vorderingen	84.629	
Toename kortlopende schulden	<u>101.807</u>	<u>184.874</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		285.926
Ontvangen rente	5.500	
Betaalde rente	<u>0</u>	<u>5.500</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		291.426
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings materiële vaste activa	-33.843	
Desinvesteringen materiële vaste activa	<u>0</u>	-33.843
Netto kasstroom		<u>257.584</u>

Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:

	Verslag 2025
Stand per 1 januari	537.243
Mutatie boekjaar	<u>257.584</u>
Stand per 31 december	<u><u>794.827</u></u>

TOELICHTING OP DE BALANS

Algemene toelichting

Activiteiten

Oprichting

De Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam is statutair opgericht per 25 maart 1986 en is gevestigd te Rotterdam.

Doelstelling en activiteiten

De Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam heeft statutair als doel het beheren, exploiteren en in stand houden van een museum voor natuur en natuurhistorie te Rotterdam en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

Middelen

De Stichting verkrijgt haar middelen met name door:

- het stichtingskapitaal;
- subsidies;
- giften, legaten en erfstellingen;
- renten en andere revenuen van het kapitaal van de stichting;
- alle andere verkrijgingen en baten, waaronder verkoop van toegangsbewijzen, zaalverhuur, verrichten van onderzoek en organisatie van educatieve activiteiten.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2025, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2025.

Toegepaste verslaggevingsrichtlijnen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijn 650 Organisaties zonder winststreven van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Ten opzicht van de jaarrekening 2024 zijn er wijzigingen in de indeling en presentatie doorgevoerd met als doel te voldoen aan die Richtlijn 650. De stichting kwalificeert als een organisatie zonder winststreven. De lasten zijn functioneel ingedeeld in beheer en administratie en activiteiten. Direct toerekenbare kosten zijn rechtstreeks verantwoord; indirecte kosten, waaronder personeelskosten, zijn op systematische en consistente wijze toegerekend op basis van taakinhoud en tijdsbesteding.

Baten en lasten zijn opgenomen in het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het boekjaar. Baten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen over de geschatte economische levensduur, of lagere bedrijfswaarde.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het object. Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties heeft het bestuur een bestemmingsreserve gevormd.

Uitgaven voor collectie zijn en worden niet geactiveerd.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs dan wel lagere marktwaarde voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een eventuele afwaardering op de vorderingen wordt in aanmerking genomen op grond van verwachte oninbaarheid.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd.

De algemene reserve bestaat uit de reserve die ter vrije beschikking staat van het Bestuur.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door het Bestuur is aangebracht, dan is het betreffende afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid is aangebracht vanwege bepaalde voorwaarden die door derde partijen zijn gesteld, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds. Het Bestuur kan hier niet vrij over beschikken.

Opbrengstverantwoording

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Belastingen

De stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam is voor de gehele activiteiten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Hierover is in 2024 door de Belastingdienst een standpunt ingenomen. Naar verwachting zal de belastingplicht niet tot aanvullende lasten leiden aangezien de fiscale winst van de stichting meerjarig negatief is.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa	2025	2024
	€	€
Boekwaarde begin boekjaar	3.516	8.205
Afschrijving	-	-
	3.516	4.689
Boekwaarde einde boekjaar	-	3.516

Dit betreft geactiveerde historische kosten die zijn gemaakt voor grafisch ontwerp, gebruiksvriendelijkheid, e-ticketshop, tweetaligheid en programmering van de website. Hiervoor zijn facturen ontvangen van een extern bureau. In 2025 zijn geen investeringen in immateriële vaste activa gedaan.

Materiele vaste activa	2025	2024
	€	€
Verbouwingen	44.441	73.723
Inventaris	5.148	10.369

Apparatuur	48.869	25.771
	98.458	109.863

Mutatieoverzicht

(Bedragen x € 1)	Verbouwing	Inventaris	apparatuur	Totaal
Boekwaarde begin boekjaar	73.723	10.369	25.771	109.863
Investerings			33.843	33.843
Desinvesteringen	-	-	-	0
Afschrijving	-29.283	-5.221	-10.744	-45.248
Boekwaarde einde boekjaar	44.441	5.148	48.869	98.458

Aanschaffingen kleiner dan € 450 worden niet geactiveerd. Ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten is een bestemmingsreserve voor de gehele boekwaarde van de vaste activa gevormd.

Gedurende het jaar is voor € 33.843 geïnvesteerd in apparatuur, voornamelijk ter vervanging van oude apparatuur.

Vorraden	2025	2024
	€	€
Voorraad museumwinkel	13.630	11.548
Voorziening incourant	3.407	2.887
	10.223	8.661

Vorderingen	2025	2024
	€	€
Debiteuren	120.434	174.251
Nog te ontvangen baten	74.871	110.042
Vooruitbetaalde bedragen	42.336	37.975
	237.640	322.269

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Er is geen voorziening voor oninbaarheid nodig.

Liquide middelen	2025	2024
	€	€
Bank	783.907	522.657
Kas	10.552	13.486
Gelden onderweg	368	1.100
	794.827	537.243

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen vermogen

(Bedragen x € 1)

	Stand 01-01	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12
Algemene reserve	295.354		13.290	282.064
Bestemmingsreserves:	373.872	299.842	228.764	444.950
Onderhoud gebouw	80.492	16.000	-	96.492
Afschrijving vaste activa	113.380	33.842	48.764	98.458
Meerjarenplan	180.000	-	180.000	-
Jubileumjaar 2027	-	90.000	-	90.000
Tentoonstelling biodiversiteit	-	90.000	-	90.000
Vernieuwing museumgebouw	-	70.000	-	70.000
Boekwaarde einde boekjaar	669.226	299.842	242.054	727.014

Het aansprakelijk vermogen per 31 december is gelijk aan het totale eigen vermogen.

Eind 2025 heeft het bestuur besloten de Bestemmingsreserve meerjarenplan op te heffen en te verdelen over twee nieuwe bestemmingsreserves (Jubileumjaar 2027 en (vernieuwing) Tentoonstelling Biodiversiteit).

Resultaatbestemming 2025

Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam heeft in 2025 een positief resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening gehaald van € 57.788.

Aan de bestemmingsreserve Onderhoud Gebouwen wordt € 16.000 toegevoegd. Het in 2025 ontvangen voorschot op een legaat wordt gereserveerd voor het aanvullende uitgaven die verwacht worden voor vernieuwing van het museumgebouw.

Aan de bestemmingsreserve afschrijvingen vaste activa worden de uitgaven voor de investeringen ad € 33.842 toegevoegd. De afschrijvingen ad € 48.764 worden aan deze reserve onttrokken.

Aan de algemene reserve wordt € 13.290 onttrokken.

Kortlopende schulden	2025	2024
	€	€
Crediteuren	113.205	59.392
Loonheffing	78.781	69.462
Pensioenpremie	17.020	17.793
Omzetbelasting	41.580	42.020
Vakantiegeld en -dagen	106.344	90.748
Nog te betalen lasten	36.448	22.380
Vooruitontvangen baten	20.756	10.532
	414.134	312.327

Vooruitontvangen baten betreft door Bureau Stadsnatuur gefactureerde bedragen waarvoor de tegenprestatie in het volgende jaar geleverd wordt.

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangaan ter zake van operationele leasing. De Stichting heeft huurcontracten afgesloten voor de huur van 2 panden. De verwachte lasten komend jaar zijn € 164.000.

Daarnaast heeft de stichting een huurcontract afgesloten met Canon voor het gebruik van apparatuur. Dit contract is verlengd en loopt nu tot 18 december 2029. De verwachte kosten voor het komend jaar zijn € 23.000.

TOELICHTING OP DE WINST-EN-VERLIESREKENING

Exploitatieresultaat

2025 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat € 57.788. In de begroting rekende het museum begroot positief saldo van € 58.659. Hoewel het exploitatieresultaat per saldo nagenoeg gelijk is zijn er in de samenstelling wel relevante verschillen. Zo zijn in 2025 de baten uit private middelen bijna € 150.000 hoger dan begroot, door niet begrote bijdragen van de Vrienden van het Natuurhistorisch, een voorschot op een legaat en bijdragen van NLBif en Platform ACCT.

Aan de lastenkant zijn er (direct en indirect) hogere kosten vanwege de wisseling in de directie en aanpassingen van de organisatie. Denk daarbij aan extra loonkosten, extra opleidingskosten en kosten van overgang naar de museum CAO. Ook zijn er dankzij de extra bijdragen meer uitgaven gedaan voor publiciteit, publieksactiviteiten en onderzoek.

De vergelijking met 2024 laat ook vooral het effect van de hogere inkomsten zien en daartegenover ook hogere uitgaven op alle lasten categorieën.

Publieksinkomsten	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Kaartverkoop	360.576	395.000	299.226
Overige publieksinkomsten:			
Winkel	46.885	36.000	31.551
Zaalverhuur	29.206	17.986	26.238
Educatie	31.879	30.490	30.600
	107.970	84.476	88.389
	468.546	479.476	387.615

De inkomsten uit kaartverkoop waren vooral in het eerste halfjaar lager dan begroot door tegenvallende bezoercijfers. De overige publieksinkomsten waren beter door meer winkelverkoppen en meer zaalverhuur.

Overige directe inkomsten	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Bureau Stadsnatuur Rotterdam	936.004	900.000	922.874
	936.004	900.000	922.874

De omzet van Bureau Stadsnatuur is wederom iets hoger dan zowel de begroting als de omzet van een jaar eerder.

Bijdragen uit private middelen	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Particulieren en stichting vrienden	107.024	2.447	28.131
Bedrijven	7.000		0
Private fondsen	7.500	10.000	28.000
Overig	39.878		14.050
	161.403	12.447	70.181

De Vrienden van het Natuurhistorisch hebben niet begrote bijdragen voor activiteiten gedaan van € 37.000. Verder is er een voorschot op een legaat ontvangen van € 70.000. Omdat we de exacte omvang van het legaat nog niet kunnen vaststellen en het museum onder voorbehoud van boedelbeschrijving geaccepteerd heeft, is alleen het daadwerkelijk ontvangen bedrag als bijdrage in 2025 verwerkt. Onder private fondsen is een ontvangen bijdrage van Stichting Orlanda Goban opgenomen. De overige bijdragen zijn ontvangen van NLBif, Platform PACCT, Hoogheemraadschap Schieland & Krimpenerwaard, Gemeente Rotterdam, British Council en het Rotterdams Milieucentrum.

Subsidies	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Structurele subsidie gemeente Rotterdam	1.078.792	1.072.240	964.300
	1.078.792	1.072.240	964.300

Een belangrijke bron van inkomsten voor de stichting betreft de exploitatiesubsidie zoals vastgesteld volgens het Cultuurplan 2025-2028 van de gemeente Rotterdam. De stijging ten opzichte van de begroting is te verklaren door de indexatie ("accres").

Beheerlasten materieel	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Huisvestingslasten	303.445	300.259	290.548
Kantoorkosten	83.901	78.537	60.987
Algemene publiciteitskosten	67.774	38.735	42.871
Afschrijvingskosten	48.764	59.397	55.429
	503.884	476.928	449.835

De materiele beheerlasten komen vooral hoger uit dan begroot door extra publiciteitslasten. Teruglopende bezoekcijfers in het eerst halfjaar hebben ons genoodzaakt extra uitgaven voor publiciteit te doen.

Beheerlasten personeel	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Directie	217.545	178.475	133.598
Algemene zaken	337.664	524.357	278.740
	555.209	702.832	412.338

De stijging bij directie wordt veroorzaakt door extra lasten van een tijdelijk dubbele bezetting en uiteindelijk ook de uitdiensttreding van de vorige directeur. Uitkering van de arbeidsongeschiktheidsverzekering en het UWV zijn in mindering op de loonkosten gebracht. De stijging ten opzichte van 2024 bij Algemene zaken wordt veroorzaakt door extra inhuur (versterking van de organisatie en de overgang naar museum CAO).

Verdeling personeelskosten	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Lonen en salarissen	1.228.819	1.231.690	1.019.109
Sociale lasten	289.631	250.026	242.163
Pensioenlasten	149.494	139.305	131.453
Overige personele lasten:			
Personeel niet in loondienst	71.122	60.960	65.800
Kosten vrijwilligers	13.513	15.539	13.805
Overige personeelslasten	77.922	57.140	60.229
	<u>162.557</u>	<u>133.639</u>	<u>139.834</u>
Totale personeelslasten	1.830.501	1.754.660	1.532.559
Toegerekend aan beheer:			
Directie	217.545	178.475	133.598
Algemene zaken	337.664	524.357	278.740
	<u>555.209</u>	<u>702.832</u>	<u>412.338</u>
toegerekend aan activiteiten:			
Bureau Stadsnatuur Rotterdam	727.778	723.366	629.574
Collectie en onderzoek	124.595	137.350	81.658
Publiekszaken (inclusief educatie)	422.919	191.112	408.989
	<u>1.275.292</u>	<u>1.051.828</u>	<u>1.120.221</u>
Totale toerekening	1.830.501	1.754.660	1.532.559

De toerekening van personeelskosten aan beheer en activiteiten vindt plaats op basis van de feitelijke taakverdeling en, waar nodig, op basis van een inschatting van de tijdsbesteding per functiecategorie. Deze systematiek is consistent toegepast.

Aantal werknemers

In 2025 waren er 25 werknemers in dienst bij de Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam, samen 21,62 FTE (peildatum 31 dec 2025). (2024: 23 werknemers, samen 19,3 FTE).

Wet Normering Topinkomens

Conform de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector worden de inkomens van de topfunctionarissen, in ons geval de directeur en de adjunct directeur, openbaar gemaakt. Deze zijn voor onbepaalde tijd fulltime in dienst. Bij de uitdiensttreding van de vorige directeur is een transitievergoeding betaald die het UWV aan het museum vergoed heeft. Deze vergoeding is in onderstaande opgave verwerkt.

Leden van de raad van toezicht van de stichting ontvangen geen vergoeding.

	2025	2025	2025
	M. Moors	C.W. Moeliker	N. de Zwarte
	€	€	€
Functiegegevens	directeur	directeur	adjunct directeur
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 17/10	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking	vanaf 1/2	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	101.520	174.633	92.786
Beloningen betaalbaar op termijn	14.046	12.193	13.311
<i>Subtotaal</i>	<i>115.566</i>	<i>186.826</i>	<i>106.097</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	246.000	205.000	246.000
Bezoldiging	115.566	186.826	106.097

	2024	2024	2024
	M. Moors	C.W. Moeliker	N. de Zwarte
	€	€	€
Functiegegevens	directeur a.i.	directeur	adjunct directeur
Aanvang en einde functievervulling	1/5 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12

Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking	nee	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	65.800	96.380	88.939
Beloningen betaalbaar op termijn	0	14.452	11.632
<i>Subtotaal</i>	<i>65.800</i>	<i>110.832</i>	<i>100.571</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	155.333	233.000	233.000
Bezoldiging	65.800	110.832	100.571

Activiteitenlasten materieel	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
Inkopen directe inkomsten:	€	€	€
Kaartverkoop	15.627	32.824	23.456
Winkel	29.848	20.662	21.558
Zaalverhuur	2.219	2.480	3.083
Educatie	3.803	1.529	1.325
	<u>51.497</u>	<u>57.495</u>	<u>49.424</u>
Kosten projecten BSR	70.069	53.213	56.144
Tentoonstellingen	67.081	32.891	75.564
Collectie en onderzoek	5.377	7.560	4.609
Overige kosten activiteiten	64.046	22.757	29.152
	<u>258.071</u>	<u>173.916</u>	<u>214.893</u>

In 2025 zijn extra uitgaven voor de tentoonstelling Stippen, Strepen & Spiralen gemaakt. De stijging bij overige kosten van activiteiten is te verklaren door het Symposium Stadsnatuur, het boek Grote wetenschappers dat is uitgebracht en de terugbetaling van een bijdrage voor de tentoonstelling Nestbouwers.

Activiteitenlasten personeel	2025	2025	2024
	realisatie	begroot	realisatie
	€	€	€
Bureau Stadsnatuur Rotterdam	727.778	723.366	629.574
Collectie en onderzoek	124.595	137.350	81.658
Publiekszaken (inclusief educatie)	422.919	191.112	408.989
	1.275.292	1.051.828	1.120.221

De vergelijking met de begroting is verstoord omdat we de toerekening van de verdeling van personeel over beheer en activiteiten hebben aangepast. De grootste aanpassing is bij Algemene zaken en Publiekszaken. Front office medewerkers die

ingezet worden op publieksactiviteiten zijn in deze jaarrekening onder activiteitenlasten gerubriceerd. Vergelijkende cijfers over 2024 zijn eveneens aangepast.

Rentebaten en -lasten	2025 realisatie	2025 begroot	2024 realisatie
	€	€	€
Rente spaarsaldi	5.500	0	6.498
Rente lening	0		-1.200
	5.500	0	5.298

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire regeling inzake resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen omtrent de resultaatverdeling.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is niet controleplichtig. Op de jaarrekening van de stichting heeft geen accountantscontrole plaatsgevonden.